

Peter
Meier-Hüsing

**NACISTÉ
V
TIBETU**

Záhada expedice SS pod vedením Ernsta Schäfera

Peter Meier-Hüsing

NACISTÉ V TIBETU

Záhada expedice SS pod vedením Ernsta Schäfera

Peter Meier-Hüsing: Nazis in Tibet.
Das Rätsel um die SS-Expedition Ernst Schäfer

Copyright © Original Edition

„Nazis in Tibet. Das Rätsel um die SS-Expedition Ernst Schäfer“,
2017, by Theiss Verlag an imprint of WBG (Wissenschaftliche
Buchgesellschaft), Darmstadt, Germany

Translation © Gabriela Kalinová, 2019

ISBN: 978-80-7511-456-3

ISBN: 978-80-7511-457-0 (epub)

ISBN: 978-80-7511-458-7 (pdf)

Peter Meier-Hüsing

NACISTÉ V TIBETU

ZÁHADA EXPEDICE SS

POD VEDENÍM ERNSTA SCHÄFERA

VOLVOX GLOBATOR

Předmluva

Internetový magazín *Science Daily* musel sám přiznat, že příběh, který uveřejnil v roce 2012, zní spíše jako konspirační teorie z filmu o Indiana Jonesovi. Stálo zde, že vědci z Ústavu pro planetární vědy při stuttgartské univerzitě zjistili, že jedna stará socha Buddha byla vytesána z jediného kusu meteoritického kamene, což je doloženo analýzou použitého materiálu. Podle toho se jednalo o nanejvýše vzácnou slitinu železa a niklu, zvanou ataxit, zkrátka o fragment „meteoritu Chinga“, který dopadl asi před patnácti tisíci lety na rozhraní Sibiře a Mongolska. Soška, zvaná „Iron Man“, vážila okolo deseti kilogramů, byla 24 centimetrů vysoká a měla na hrudi nápadnou rytinu svastiky. Tento kus byl stuttgartskými vědci identifikován jako buddhistické božstvo, pocházející nejspíše z raného období bönu (pozn.: bön je nejstarší duchovní tradice Tibetu).

Tento vzácný kousek, který se měl dostat do Evropy s tibetskou expedicí Ernsta Schäfera z let 1938/39, byl údajně získán prostřednictvím jednoho soukromého sběratele. Ihned potom začaly šumět listy v novinovém lese: „Nacisté našli v Tibetu jedinečnou sošku vytesanou z meteoritu“ zněl titulek zprávy jedné zpravodajské agentury, *Süddeutsche Zeitung* se zase s úctou zmínily o „božstvu z Vesmíru“ a jinak střízlivé noviny *Neue Zürcher Zeitung* byly přímo uneseny: „Buddha, který spadl z nebe.“ V této pěkné historce, pohybující se na hranici exotiky a tajemství úplně zanikl fakt, že si experti na buddhismus a na Tibet celého světa vjeli kvůli této zprávě brzy do vlasů a že poukazovali na různé nesrovnalosti tohoto spekulativního objevu.

Nanejvýše pochybné nebylo pouze místo a čas, kdy byla soška vyrobena, ale také její ikonografie a historické zařazení. Je především jasné, že se v žádném seznamu nasbíraných etnologických objektů, vedených přepečlivě

Schäferovou expedicí, žádná taková ani vzdáleně podobná soška nevyskytuje. Většina ještě existujících objektů ze Schäferovy sbírky dnes leží ve skladu *Muzea pěti kontinentů* (Museum Fünf Kontinente) v Mnichově (bývalém Etnografickém muzeu). Tam bylo řečeno:

„Figurky Buddy a především thangky (pozn.: posvátné kresby nebo tapiserie) nebylo možno v oněch dnech vůbec získat, protože se tenkrát posvěcené předměty, alespoň v centrálním Tibetu, vůbec neprodávaly. Soška z meteoritického kamene byla s největší pravděpodobností zhotovena ve 20. letech (20. století). Proto se v Schäferově sbírce také nacházejí pouze nehotové sošky, získané od kovářů s cílem dokumentovat postup výroby. Sošky, které se zde nalézají, nejsou naplněny posvátnými předměty a uzavřeny základní deskou, tzn. nebyly probuzeny k životu, a jsou proto magicky neúčinné a pro kultovní účely nepoužitelné.“

Soška z meteoritického kamene byla se vši pravděpodobností zhotovena ve 20. století, spíše v Evropě než v Asii, a to „pro normální trh se starožitostmi nebo pro trh s nacistickými memorábiliemi“, jak zní úsudek experta na buddhismus Bruna Richtsfelda.

Skutečný byl v celém tom příběhu pouze použitý materiál, totiž vzácná meteoritická hornina ataxit, a také pokus zahanbených stuttgartských vědců vysvětlit, že nejsou historikové umění a že chtěli vlastně doložit to, co je už jasné, tzn. že „Iron Man“ pochází z nebeského materiálu. „Při vousu nacistického Buddy!“ komentoval toto vědecké břídilství posměšně *Spiegel-online*.

Jak a proč byl „nacistický Buddha“ vyroben, zůstává i nadále nejasné. Vzrušení, které tato zdánlivě spekulativní historie nálezů vyvolala v širokých vrstvách publika, však jen dokazuje to, co již dříve konstatovaly *Neue Züricher Zeitung* – dosud přetrvávající fascinaci Schäferovým tibetským podnikem pod zástavou SS, a to ještě 80 let po začátku této expedice. Nejednalo se pouze o dráždivou kombinaci slov určenou pro hollywoodské filmy, ale také předmět nejdivočejších spekulací nebo drobných vědeckých omylů.

Někteří lidé míní, že se jednalo o okultní misi, jiní, že se jednalo o čistě vědecký podnik, a mohlo se konečně jednat i o tajné politické poslání na objednávku SS. Nic z toho není ani úplná pravda, ale není to ani nepravda,

protože tibetská expedice Ernsta Schäfera v letech 1938/1939 byla vedena zvláštní směsicí různých zájmů. Lze nalézt stopy a důkazy pro všechna tato tvrzení. O tom budeme vyprávět na následujících stránkách, a to včetně neméně zvláštního působení této pochybné expedice v poválečné době.

Toto dílo je zároveň i biografickou skicou o propastech, ke kterým může vést mocná ctižádost a oportunismus, a o principu přežití v dobách radikální diktatury. Tibetská expozice sice původně vznikla na základě přání a snů mladého zoologa Ernsta Schäfera, ale jeviště pro ni připravovala od počátku SS a její ideologickou režii vedl Heinrich Himmler. Ernst Schäfer byl v této hře spíše manipulován, než aby byl sám aktérem. Dříve než ho budeme následovat na jeho cestách, se proto vydáme na krátké historicko-ideologické pátrání po tom, jak vlastně u říšského vedoucího SS Heinricha Himmlera došlo k fascinaci Tibetem.

Kapitola první

UTKVĚLÝ ÁRIJSKÝ BLUD – Esoterická posedlost Heinricha Himmlera

Co dovedlo Heinricha Himmlera a ostatní nacionálně socialistické ideology k tomu, aby v rámci své árijsko-germánské mánie obrátili svůj pohled k Tibetu? Pátrání po obilí odolném vůči chladu nebo po odolných koňských rasách pro válečné hospodářství? Pokus navázat diplomatické vztahy s teokracií ve Lhasě v týlu britského nepřítele? Nebo naděje získat v pohoří Tibetu rasové reliktu domnělé árijské prapůvodní společnosti?

Indicie a důkazy existují pro všechny tyto hypotézy. Naši pozornost si však zaslouží zejména poslední úhel pohledu, protože zde se jako v ohnisku lupy soustřeďuje bizarní pokus říšského vedoucího SS postavit proti nenáviděné „žido-zednářské“ vědě a historii duchovních věd „árijsko-germánskou vědu“.

O pramenech rasismu, o árijském mýtu a podobných ideologických konstruktech už bylo napsáno spousta chytrých knih. Tato kapitola je nemůže a také nechce nahradit. V tomto úvodu bychom však chtěli načrtnout zvláštní souvislosti duchovní historie západních zemí, které by nám pomohly vysvětlit, proč se u rasisty a antisemity, jakým byl Heinrich Himmler, vyvinul tak pozoruhodný zájem o Tibet. Jedná se přitom o umělou konstrukci „Tibetu“, vytvořenou v západních duchovních dějinách a esoterických vědách. Tato konstrukce nakonec vyústila v ideologii politického rasismu.

Mýtus o stvoření světa ovládal v západních zemích po staletí všeobecné představy o vzniku země a živých tvorů včetně člověka. Historický vznik, evoluční proměna a možná ještě proces biologického

vývoje k vyššímu a dalšímu stupni přitom ležel mimo hranice myslitelného, a dokonce mimo jakoukoliv představu a přinejmenším zaváněl herezí. Jak je tomu teď, tomu bylo od nepaměti. Existoval jediný akt stvoření, které nedoznalo žádných změn – tak znělo církevní dogma. Později, v období objevů a začínajícího evropského kolonialismu však přibývaly zprávy o cizích, dosud neznámých národech, kmenech a říších, které způsobily, že se otázka po jednotě popř. jedinečnosti božského aktu stvoření podle Starého zákona stávala stále naléhavější. Byli „bílí“, „černí“, „žlutí“ a ostatní lidé všichni dětmi božími? Byli legitimními Adamovými potomky? Nebo mezi nimi byly nějaké rozdíly? Je možné, že zde existovaly odchylky, omyly, různé hierarchie? Brzy potom vznikla myšlenka různých lidských ras.

Fiktivní představa „Árijce“ jako nositele kultury

Potřeba klasifikace druhu *homo sapiens* vzrostla během evropského osvícení, protože jsme i v říši zvířat měli jasně co do činění s nižšími a vyššími tvory. Carl von Linné uveřejnil v roce 1735 své klíčové dílo o biologické klasifikaci. Byl tam zahrnut také člověk, lidstvo však ještě nebylo rozděleno do různých ras. Pokračovat v takovéto zoologické systematizaci i mezi lidmi se brzy ukázalo jako logické a potřebné. Göttingenský antropolog Johann Friedrich Blumenbach promluvil v roce 1775 s odvoláním na Linného jako první o „pěti velkých rasách“ a ovlivnil tak odpovídající terminologii na dlouhou dobu. Sám se však brzy chytil do pasti svého hodnocení, jako při zdůraznění estetických vlastností bílé rasy:

„Tuto variantu jsem pojmenoval po Kavkazském pohoří, protože v jeho sousedství žije nejkrásnější lidská rasa..., a pokud je možné určit kolébku lidstva, pak mluví všechny fyziologické důvody pro předpoklad, že mohla stát zde... Gruzínci mají bílou kůži, ale tato barva může snadno degradovat v tmavou.“¹

Téměř současně s ním vydal svou *Antropologii* nejméně stejně vlivný Immanuel Kant, který rasu definoval pomocí „složení krve“ a zformuloval přitom myšlenky, které měly brzy potom vyústit v politický rasismus. „Tolik je možno usoudit s velkou pravděpodobností: míšení různých kmenů, které postupně smazává jejich charakteristické rysy, není navzdory filantropismu

lidské rase prospěšné. “2 Jedním z mála myslitelů doby osvícenství, kteří se postavili proti této koncepci, byl Alexander von Humboldt. Vznel argumenty proti „neradostném předpokladu existence vyšších a nižších lidských ras“, patřil však k menšině. Podobné myšlenky jako u Blumenbacha a Kanta byly mezitím souběžně zformulovány v Anglii a Francii.

Tato převládající rasová teorie měla brzy vést k hodnotící klasifikaci lidských skupin na základě jejich vnějších znaků. Mezi vnější znaky přitom nepatřily pouze znaky tělesné, jako například barva kůže, ale patřilo k nim také zeměpisné rozšíření nebo původ. Rozhodující přitom je, že všechny tyto klasifikační systémy zároveň vytvořily jistou hierarchii a v jejím rámci byly pronášeny verdikty o vyšších a méněcenných rasách.

K tomuto rozvíjejícímu se antropologickému rasismu se brzy přidružila také koncepce „árijství“, která však pocházela z jiného pramene duchovní historie. Od doby, kdy indický subkontinent připadl britskému impériu, se západní intelektuálové začali zvýšenou měrou zabývat duchovními dějinami Indie. Netrvalo dlouho a filologové shledali frapantní podobnost staroindického sanskrtu a evropských idiomů. Závěry, které se nabízely, zněly revolučně: pokud se zdá, že nové a staré evropské jazyky je možno odvodit ze stejných pramenů, jako je sanskrt, museli bychom také vycházet z toho, že takto mluvící národy jsou příbuzné. Nebyli by pak Germáni, Keltové a Anglosasové potomky starozákonních pokolení, ale příbuznými národů, které na jižních svazích Himálaje položily základy k rozvinuté kultuře Indie a k hinduistickému a buddhistickému náboženství?

Tento scénář otrásl starými jistotami západních zemí. Nikdo neformuloval tuto novou myšlenku tak naléhavě jako německý filosof a filolog Friedrich Schlegel: „Všechno, absolutně všechno, pochází z Indie..., proto nám nepřipadá příliš ohromující myšlenka, že největší národy vzešly ze jednoho kmene; že jsou koloniemi jednoho národa, a byly by pak nikoliv bezprostředně, ale zprostředkovaně indickými koloniemi.“³ Kdo byl tento mysteriózní lid z daleké Indie? Jeden anglický učenec začal brzy poté mluvit o „Indoevropanech“, německý učenec o „Indogermánech“. Samotný Schlegel však razil pojem „Árijců“. Ten brzy prosadil, a tím odstartoval svou kariéru.

Také ostatní myslitelé a spisovatelé byli uchváteni myšlenkou, že základy náboženství a vědy neleží mezi Egyptem a Jeruzalémem, ale spíše v indickém

starověku. Voltaire napsal: „Jsem přesvědčen, že všechno pochází od břehů Gangy: astronomie, astrologie, stěhování duší atd.“ Johann Gottfried Herder k tomu dodal: „Pevný středobod největšího světadílu, prastará pohoří Asie, dala vznik prvním sídlištím lidského pokolení.“ Nálezy zkamenělých mořských tvorů ve vysokých výškách způsobily, že znovu ožily spekulace o velké potopě a objevila se otázka: neměli bychom hledat počátky lidstva spíše ve velehorách? Immanuel Kant se přitom odvážil jít ještě dál, tvrzením, že počátky lidstva je třeba hledat v Tibetu jako nejvýše položené zemi světa, „pravlasti umění a věd.“ „Tato nejvýše položená země byla pravděpodobně také obydlena dříve než kterákoliv jiná a může být dokonce sídlem veškeré kultury a věd.“ Meyers Conversations Lexikon z roku 1853 dokonce tvrdí: „Z Tibetu a sousedních zemí, z vlastní velehorské Asie, by mělo dle domnění četných badatelů z oboru historie pocházet lidské pokolení“.

V diskuzích následujících desetiletí se předpokládaná pravlast řečených Árijců stěhovala dle vědeckého stanoviska nebo politického oportunismu ze severní Indie, širokých stepních oblastí jižního Ruska až úplně nahoru do Skandinávie nebo do severoněmecké nížiny. Shodně rozšířený konsenzus zněl: bílé národy mají společnou pravlast a prajazyk a jsou příslušníky rasy, která je zároveň nositelem nadřazené, „árijské“ kultury. Odtud již nebylo daleko k nárokům „panské rasy“.

Esoterické vědy jako inspirace nacistů

Pro nepřehlednou situaci v duchovních vědách před rokem 1933 je však nakonec relevantní ještě třetí pramen. Jde o esoterickou dimenzi, a sice především o teosofii, jistý druh esoterického rasismu, který vznikl koncem 19. století. Tehdy je árijský mýtus natrvalo spojen s Tibetem. Teosofie je jistě nejvlivnějším západním esoterickým učením uplynulých 150 let, které pak ovlivnilo různé další školy a tradice. Jeho směrodatnou osobností a zakladatelkou byla Helena Petrovna Blavatská (1831 – 1891). Měla německo-ruské kořeny a její rodné jméno znělo Hahn von Rottenstein. Blavatská, dcera carského důstojníka, zažila různé formy psychicky mimořádných stavů, které ji samotnou přivedly k přesvědčení, že je nadaným médiem a že dokáže praktikovat astrální cestování a levitaci. Podle oficiálního životopisu měla Helena Blavatská žít několik let v jižním Tibetu v blízkosti kláštera Taší Lumpo, kde byla několika „mistry“ zasvěcena do nejdůležitějších „tajných učeních“, aby je pak mohla šířit a přednášet na Západě.

Blavatská, neboli HPB, jak je často nazývána, žila prokazatelně v severní Indii a možná také nějaký čas v Ladákh, ale nikdy nevstoupila ani na krok do Tibetu. Stejně neurčité, jako jsou její popisy této země, jsou i mlhavé a nepřilíš tibetsky působící postavy jejích „mistrů“ Koota-Homih (nebo také Kuta Humno) a Morya, kterým vděčila za své vědění. Její čtyřsvazkové stěžejní dílo *Tajné učení* (Geheimlehre) vyšlo v roce 1888. Jednalo se o komentář k tajemné knize „Dzyan“, kterou Blavatská údajně spatřila v jednom klášteře v Himálaji a která byla sepsána v jinak neznámém jazyce „senzar“. Nikdo kromě HPB však tuto knihu neviděl a ani neslyšel o jazyce,

ve kterém údajně byla sepsána. Se skutečným Tibetem nebo tibetským buddhismem to však mělo pramálo společného.

Blavatská přes to všechno dovedla virtuózně namíchat směs různých spisů z oblasti náboženství a filosofie a zkompileovat na jejich základě svůj vlastní esoterický světonázor, popsaný s bohatou slovní zásobou. Toto tajné učení totiž nemělo vysvětlit nic menšího než původ a stavbu světa a jednotlivých ras. Tyto pojmy, které HPB nazvala „homogenezí“ a „antropogenezí“, měly silně ovlivnit celé generace esoteriků. Pro teosofy to bylo učení stojící mimo církvev a přírodní vědy. Její „antropogeneze“ popisuje vývoj lidstva, který proběhl stupňovitě, na sedmi úrovních, a jejichž časoprostor představoval mnoho milionů let. Lidstvo přitom prodělalo pád z čistě astrální úrovně na úroveň materiální, po které pak opět následuje nová forma zduchovnění.

Těchto sedm stupňů vývoje lidstva (epoch) nazývají teosofové „kořenovými rasami“. Každá epocha je tvořena sedmi „dílčími rasami“. Každá kořenová rasa (epocha) je od následující epochy oddělena mohutnou katastrofou. Všechny cykly kořenových ras jsou charakterizovány vzestupem a následující degenerací příslušné rasy.

Po první kořenové rase, která byla nehmotná a nesmrtelná, následovala druhá rasa, která žila na dávno zaniklém kontinentu Hyperborea v oblasti dnešního Severního pólu. Po ní přišly bytosti třetí kořenové rasy na rovněž dávno zaniklém kontinentě Lemuria. Lemurové objevili sexuální akt plazení, a proto zažili „pád člověka“. Těch několik přeživších se usídlilo na ostrově Šambala (Shambhala)⁴ v oblasti dnešní pouště Gobi a později na kontinentě zvaném Atlantida. Obrovští Atlantové však následkem několika pozemských (přírodních) katastrof degenerovali (o tom vypráví pověst o potopě a Platónova zpráva o Atlantidě) a byli vystřídáni pátou kořenovou rasou.

Tato rasa – Árijci – sídlila v Šambale, poté v severní Indii. V současné době vládne pátá „podrasa“, což jsou indičtí popř. evropští Árijci (je dost kuriózní, že Blavatská k této páté rase počítá i Židy). Brzy bude vystřídána dalším rasovým vývojovým stupněm, který se podle Blavatské již začíná vyvíjet v Severní Americe. Všechny ostatní rasy, Asiaté, Afričané, Eskymáci atd., jsou pozůstatky lemurské a atlantské epochy a jsou tudíž určeny k vyhynutí.

Před námi jsou ještě dvě kořenové rasy, přičemž můžeme očekávat znovuzrození Mesiáše popř. Buddha Maitréji. Tento esoterický evoluční model

znamená pro ty, kteří věří v teozofii, neodvratné kosmické dění, výraz božské vůle a nesmí být směřován například s lidskými politickými zásahy. Přesto je nepochybné, že tento model esoterického rasismu dodal ideologickou municí antisemitským, národně-okultním a árijsko-rasistickým kruhům – a ty jí chtivě využily.

Jak barvitou je postava Heleny Blavatské, tak pozoruhodná je také historie jejích epigonů a Teosofické společnosti (Theosophical Society), včetně jejích různých frakcí. V kontextu, který nás zajímá, by mělo toto intenzivní osvětlení teosofických evolučních idejí postačit, abychom opět navázali na červenou niť vedoucí k nacionálnímu (*völkisch*) a esoterickému rasismu v Německu 30. let 20. století.

V posledních desetiletích 19. století byl v Evropě obecně rozšířen názor, že sice máme co do činění s několika vyššími či méněcennými lidskými rasami, ale korunou tvorstva je právě bílá kavkazská rasa. K tomuto antropologickému rasismu vyšly různé publikace a pamflety sepsané přírodovědci či filozofy, a to stejnou měrou ve Francii, v Anglii i v Německu. Dalším logickým krokem se stalo odvození politické koncepce na základě biologicky dané nerovnosti lidí, ať se již jednalo o zákaz „míšení krve“, aby se zabránilo rasové degeneraci, až po nejradikálnější formu rasismu v nacistickém státě: fyzické zničení „méněcenných rasových elementů“.

Jedním z důležitých našeptávačů ideologických hesel byl francouzský šlechtic Arthur de Gobineau (1816–1882), který vydal svou *Esej o nerovnosti lidských plemen* v době, kdy paní Blavatská ještě měla studovat u svých tajemných mistrů. Jeho varování před míšením ras nebo krve přímo ovlivnila rasové učení národních socialistů.

Gobineauovi byl ovšem explicitní antisemitismus ještě úplně cizí. Ten pak doplnil rodilý Angličan, který však psal v německém jazyce, Houston Stewart Chamberlain, kterého Gobineau velice inspiroval. Jeho dílo *Základy devatenáctého století* (Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts) z roku 1899 se stalo především v Německu klasickým dílem radikálního antisemitského rasismu. Pozdější zeť Richarda Wagnera tedy přímo připravil ideologickou cestu nacistickému nacionálnímu (*völkisch*) rasismu. Než v roce 1927 zemřel, poznal ještě osobně vůdce NSDAP Adolfa Hitlera, kterého velice obdivoval. Ať již byly myšlenky Gobineaua a Chamberlaina a jejich epigonů jakkoliv radikální, o esoterických vědách, nemluvě o tažení

do Asie a Tibetu, se zde nedalo najít nic. To obstarali počátkem 20. století až vídeňští ariosofové a jejich přívrženci. Mezi Vídní a Berlínem mezitím z živné půdy rasismu vyrůstaly různé nacionální, germanofilní a antisemitské skupiny a kroužky. Mnohé z nich se pohybovaly od absurdity až k bizarnosti a často se jednalo o malé skupinky s krátkou životností. Jejich ideologický přechod k naturalistům, vegetariánům a stoupcům reformního života byl plynulý, jednalo se zde však pouze o různé fazety silnějších projevů hledání smyslu života v době radikálních politických a sociálních převratů. V těchto proudech měli velký vliv a význam propagátoři ariosofie Jörg Lanz von Liebenfels a Guido von List. Jejich rasistické myšlenkové konstrukce byly zřetelně inspirovány Blavatskou a teosofií a jejich systém byl také označován jako „germanizovaná teosofie“ (Goodrick-Clarke).⁵

Oba muži byli blouznivými spiritualisty, von List byl svobodným zednářem, von Liebenfels cisterciákem, a oba si sami přiřkli šlechtický titul. O 25 let starší von List ve stále větší míře objevoval germánství, které si představoval jako imaginární, zapomenutou a potlačenou dobu slávy árijské rasy. Věřil, že znovuzrozením pohanské germánské víry („Wotanova církev“), runové magie a mytologie je možno zastavit úpadek Germánů. Von List za tímto účelem založil „Řád vysokých Armanů“, malý kroužek zasvěcených árijských Germánů. Von List nebyl s mladším von Liebenfelsem pouze spřátelen, ale přirozeně ho také ovlivňoval.

Také on založil esoterický řád, určený pro árijskou elitu – „Ordo Novo Templi“ (ONT) neboli „Řád nových templářů“, který byl samozřejmě otevřen pouze mužům. I když se někteří nacističtí ideologové později těmto lidovým blouznivcům spíše posmívali, tyto ariosofové nicméně vytvořili pro mnohé souřadnicový systém a připravili cestu pro vznik okultní základny nacistické ideologie a kvazicírkevního mužského řádu SS. Je pozoruhodné, že tyto bizarní světy víry přesto našly sluchu ve vídeňské společnosti a že se mezi přívrženci ariosofů nacházeli i někteří příslušníci honorace – například vídeňský starosta Karl Lueger. To dokazuje, odkud převážně vál vítr oné doby.

Oba ariosofové se snažili především o oživení, o renesanci imaginárního germánského zlatého věku, který byl ušlechtilý, úzce spjatý s půdou, feudální a bojovný. Ariosofie tedy musela nutně být protináboženská, antifeministická, antidemokratická a především antisemitská. Tato blouznivá

spirituální směs se však velmi rychle začala snoubit s požadavky radikální rasové politiky a eugeniky, od chovných programů rasově čistých lidí, přes kastraci, sterilizaci, deportaci až po fyzickou likvidaci. To vše byla opatření, která byla ariosofy propagována jako vyzkoušený prostředek pro zachování čistoty rasy.

Hitler a Himmler nepochybně četli spisy ariosofů. U Hitlera se v době jeho pobytu ve Vídni jednalo o sešity *Ostara* vydávané von Liebenfelsem. Ten se pak po určitou dobu vydával za „muže, který vnukl Hitlerovi jeho ideje“. Proto zde nenajdeme jenom myšlenky, které byly později skutečně realizované ve formě rasových zákonů a eugeniky, ale také předlohu pro vznik árijského elitního řádu, který následně nabyl podoby SS.

Ideje ariosofů našly všude v Německé říši úrodnou půdu. V Mnichově například vytváří Rudolf von Sebottendorff (ještě jeden vlastnoručně propůjčený šlechtický titul, narodil se totiž v roce 1875 jako Rudolf Glauer) z místní sekce „Germánského řádu“ organizaci „Společnost Thule“.⁶ Von Sebottendorff se údajně při svých cestách do Turecka seznámil nejen s islámskou mystikou, ale také s teosofií a svobodným zednářstvím. Tento nacionální (*völkisch*) klub, který se pravidelně scházel v mnichovském hotelu *Vier Jahreszeiten*, se vyžíval v ariosofickém blouznění a štvavých antisemitských tirádách.

Když byla v listopadu 1918 vyhlášena Mnichovská republika rad a jejím vůdcem se stal židovský socialista Kurt Eisner, plánovali ozbrojení členové spolku Thule, „Bojového svazu Thule“, aktivní provedení státního převratu. Po určitou dobu byl členem skupiny Thule i Eisnerův vrah, hrabě von Arco auf Valley. K jejím členům patřili rovněž pozdější prominentní nacisté, jako byli Rudolf Hess, Alfred Rosenberg nebo Hans Frank, Adolf Hitler tam hostoval jako řečník. Tehdy osmnáctiletý Himmler byl členem spolku „Freikorps Oberland“ (Svobodného sboru Oberland), založeného Sebottendorffem.

Společnost Thule sehraje při našem hledání stop důležitou roli jen proto, protože byla některými autory poválečné doby, kteří psali a spekulovali o okultních kořenech národního socialismu, zcela neprávem stylizována jako tajná, magická mocenská centrála raného období nacistického hnutí. Přitom je přisuzována zvláštní role mnichovskému geopolitikovi Karlu Haushoferovi, který údajně neměl pouze udržovat úzké vztahy k Tibe-

tu, ale také pečovat o tibetskou kolonii v nacistickém Německu. Tento profesor měl nadto ve Společnosti Thule zavést teosofická mystéria okolo knihy „Dzyan“. Haushofer, jehož asistentem byl ostatně člen Společnosti Thule Rudolf Hess, sice pěstoval dobré vztahy s Japonskem, choval velké sympatie pro nacistický režim a byl také geopolitickým poradcem národních socialistů, byl však zásadně proti esotericko-teosofickým spekulacím.

Zasvěcenci Společnosti Thule věřili teosofickému podání, podle kterého měli být kdysi „Praárijci“ vyhnáni katastrofou ze země ležící na území dnešní pouště Gobi a měli se vystěhovat do Tibetu, resp. do severní Evropy. Haushofer údajně opakovaně poukazoval na to, že je třeba znovu dobýt centrální Asii a Tibet, „srdeční krajinu světa“, a poté je plně ovládat. Toto spojení teosofie a Tibetu, prezentované Společností Thule, mělo potom vést více méně přímo k Schäferově expedici roku 1938.

Toto spojení je však pustým výmyslem. Ať byla tato souvislost jakkoliv fantastická a nereálná, jejím problémem bylo, že byla dlouho a vytrvale považována za skutečnou. O tom však více v příští kapitole. Historicky potvrzeno je jen to, že se lidé ze Společnosti Thule upsali jak germánsko-okultnímu blouznění, tak radikální rasistické politice. „Thule“ byla spíše společností velkoburžoazie bojující za rasismus a antisemitismus než esoterickým řádem. Skupina okolo Sebottendorffa byla ideologicky i co do personálního složení zcela jistě zárodkem NSDAP. Pouhou pověstí není ani skutečnost, že členem skupiny „Thule“ byl i lidový básník Diettrich Eckart, mentor Adolfa Hitlera, který mu potom věnoval svůj *Mein Kampf*.

Další (okultní) příspěvek ke spojení nacistů s Tibetem pochází z pera polského spisovatele a cestovatele Ferdinanda Ossendowského (*1876). Tento učený přírodovědec, který mnoho let žil a pracoval v asijských zemích, zveřejnil v roce 1921 v anglickém jazyce zprávu o svých zážitcích, která se rychle stala bestsellerem. V roce 1924 vyšla pod názvem *Zemí zvířat, lidí a bohů* (Tiere, Menschen und Götter) i v Německu, kde se rovněž prodávala velmi dobře. Ossendowski, který se do té doby nepouštěl do žádných teosofických spekulací, nicméně rozšířil mýtus Praárijců páté kořenové rasy o její asijský domov Šambala a o neméně mytologické místo, podzemní království jménem Agarta (někdy také Agarttha nebo Asgharta).⁷ Tato rozsáhlá země, ukrytá pod pohořím Himálaj, střeží největší duchovní tajemství a veškeré vědění lidstva. Díky těmto silám ovlivňuje Agarta pod vládou

moudrého „Krále světa“ nepozorovaně ovlivňuje osudy „horního světa“. Ossendowski o tom píše ve zmíněném díle *Zemí zvířat, lidí a bohů* takto:

„Na své cestě do centrální Asie jsem o tomto „mystériu všech mystérií“ (jinak je opravdu nemohu nazvat) uslyšel poprvé. Tato královská říše se jmenuje Agarta. Rozkládá se v podzemních prostorách celého světa. Slyšel jsem, jak učený čínský láma vyprávěl Bogdo chánovi, že podzemní dutiny Ameriky jsou obývány dřívějšími obyvateli tohoto kontinentu. Všem podzemním národům a podzemním prostorám vládnou panovníci podřízení Králi světa. Na tom není nic zvláštního. Víte přece, že v obou největších oceánech Východu a Západu dříve existovaly dva kontinenty, které zmizely pod povrchem moře (viz „kosmogeneze“ Heleny Blavatské). Jejich obyvatelstvo nyní patří k podzemnímu království. ...Jejich metropole Agarta je obklopena městy obývanými velekněžími a muži vědy. Připomínají Lhasu, kde představuje dalajlámův palác Potála vršek hory pokryté kláštery a chrámy. Trůn Krále světa je obklopen miliony inkarnovaných božstev ...“⁸

Mnozí (okultní) autoři se potom stali plagiátory Ossendowského díla nebo předávali dále jeho vyprávění, v jehož pravdivost pevně věřili. Ossendowského bestseller se objevuje také na slavném seznamu četby Heinricha Himmlera. Je u něj poznámka, že kniha popisuje „největší mystéria a tajemství Mongolska“. Teprve okultním autorům poválečné doby však zůstalo vyhrazeno, aby z Agarty/Šambaly udělali centra tajných světových spolků, vedoucích proti sobě nesmiřitelnou válku.

Himmlerův okultní obraz světa

Na závěr je třeba se zmínit ještě o dvou esoterických aspektech, které ovlivnily Himmlerovu tibetskou a asijskou koncepci. Měly totiž konkrétní vliv na Himmlerovu politiku a pomohou nám také vysvětlit, proč se Himmler stal trvalým mentorem mladého zoologa Ernsta Schäfera a podporovatelem jeho plánů na uspořádání expedice do Tibetu.

Jedná se zde v první řadě o „Welteislehre“ (Učení o světovém ledu, zkráceně WEL, nebo také „glaciální kosmogonii“), nauku o vzniku světa, která je v porovnání s theosofií Blavatské neméně fantastická a zcela nevědecká. Dnes je sice už skoro zapomenuta, v nacistické době však měla mezi německým obyvatelstvem stejně jako mezi státní elitou velké množství přívrženců.⁹ Bylo známo, že Heinrich Himmler byl vysloveným přívržencem učení o světovém ledu.

Zakladatelem WEL byl vídeňský inženýr Hanns Hörbiger (1860 – 1931). Hörbiger, specialista na chladírenskou a tepelnou techniku, zformuloval v roce 1913 poprvé v knižní formě svou obsáhlou „glaciální kosmogonii“. V zásadě se zde jedná o vznik světa na základě věčného boje mezi ledem a ohněm. V tomto dualistickém obrazu světa se také odrazily přírodně filosofické debaty evropského západu o ohni a vodě, původcích všech věcí. WEL byla podle Hörbigerova výsledkem vnuknutí, intuice. Pokusíme se krátce shrnout její obsah: Vesmír se skládá z ledových nebo žhavých hvězd. Před mnoha miliony let existovalo v souhvězdí Holubice obrovské slunce, jehož hmotnost byla třicet milionkrát větší než hmotnost naší centrální hvězdy. Menší, ale pořád ještě obrovské ledové těleso koliduje s Megasluncem a je

jím pohlceno. Po několika tisících letech dochází k ohromné explozi, při které je daleko do Vesmíru vyvrženo enormní množství železa, taveniny a beztvaré strusky. Z „kusů ledu“, „kusů žhavé hmoty“ a z obalu vodních par, který je obklopuje, se brzy zformuje náš sluneční systém a planety, které okolo něj krouží. Menší tělesa pak padají do Slunce, nebo jsou přitahována většími planetami a splývají s nimi. I Země tak v minulosti zachytila tři malé planety – Měsíce, které nakonec spadly na Zemi. Tak se stane jednou i Marsu. Mléčná dráha je ve WEL považována za shluk ledových těles odrážejících sluneční světlo. Vedle toho existuje také „žhavá Mléčná dráha“, která rudě prosvítá železným prstencem. Oba objekty jsou součástí slunečního systému.

Tato kosmogonie úplně negovala veškeré poznání, kterého bylo v oné době dosaženo v astronomii a fyzice. WEL nebyla otázkou pozorování a zkoumání, ale byla především záležitostí víry. Navzdory tomu, že se proti tomuto „ohlupování lidu“ postavila i celá řada přírodovědců, kteří byli jinak nacismu nakloněni, se Hörbigerovo bizarní učení o světovém ledu v nacistickém Německu do jisté míry prosadilo.

V Německu existovala rychle rostoucí skupina přívrženců WEL, byly zakládány spolky na podporu WEL, byly publikovány knihy zabývající se Hörbigerovou kosmogonií, které se pak výborně prodávaly a ve prospěch učení o světovém ledu byla vyvíjena enormní publicistická činnost. V jádru šlo o to, aby bylo možno v době, kdy převládal duch uctívání Germánů a antisemitismus, proti univerzitním přírodním vědám, považovaným za „židovskou fyziku“, postavit „německou fyziku“. Patetický apel jednoho z Hörbigerových žáků to vysvětluje velmi podrobně:

„...neboť tato teorie [tím je míněna „židovská fyzika“ Alberta Einsteina, pozn. vyd.] není nic jiného než nepřekonatelný vrchol duchovního zmatku a šíleného popírání všeho, co je nad hmotou, všeho duchovního a nakonec i všeho božského, zahalený do podoby výpočtů.“¹⁰

Co má však tohle všechno společného s naším tématem – Tibetem? V Himmlerově pojetí světa velmi mnoho. Podle Hörbigerova systému byl Měsíc již třikrát zachycen Zemí a zřítíl se na ni. Těmito fázemi přiblížení Měsíce a zničení Země Hörbiger elegantně vysvětlil celý repertoár lidských

mýtů a celosvětově rozšířených vyprávění o potopách nebo obrech. „Pády Měsíce“ byly příčinou těch největších přírodních katastrof: zemětřesení, potop, výbuchů sopek atd. Je samozřejmé, že tyto apokalypsy mohly přežít (pokud je vůbec někdo přežil) pouze ty živé bytosti, které žily v nejvýše položených oblastech Země, jako například v Andách a Tibetu. Tady se zachránili poslední obyvatelé Atlantidy, a právě zde je tudíž možné najít nějaké stopy, pokud by se po nich pátralo. Tento scénář se zase výborně doplňoval s teorií Blavatské o evoluci kořenových ras.

Himmlerova vědecká organizace „Ahnenerbe“ proto založila své vlastní oddělení pro výzkum glaciální kosmogonie. „Ahnenerbe“ také naplánovala expedici k jezeru Titicaca, ležícímu ve výšce 4000 m, a k tamním zříceninám Tihuanaca. Proto si Himmler přál, aby s Ernstem Schäferem jel na jeho cestu do Tibetu také expert na učení o světovém ledu. Tímto expertem měl být Edmund Kiss, který již předtím prováděl výzkumy v Andách.

Univerzální génius Hörbiger by nakonec svou glaciální kosmogonií vysvětlil i původ lidstva. Neboť toto nepocházelo, jak mínil Darwin, od opic, jako všechny ostatní nižší rasy, ale bylo zrozeno v nebi. Dopadlo jako protoplazma v kouscích ledu na Zemi, jako „božské sperma, které praotec Kosmos vnořil do klína naší vesmírné matky, aby tak zplodil první život na Zemi, ze kterého byl potom cílevědomě vypěstován člověk.“ Výzkumy z oblasti učení o světovém ledu se v „Ahnenerbe“ skrývaly pod nálepkou „Meteorologie“. V jednom dokumentu tohoto oddělení z roku 1936 se píše, že:

„Učení o světovém ledu Hannse Hörbigera je ve své původní formě duchovním darem génia a má v praktickém a světonázorovém ohledu velkou cenu pro celé lidstvo. Pro nás Němce má pak jako čistě árijská myšlenka zcela zvláštní význam.“¹¹

Himmler chtěl eliminovat vše, co bylo Němcům cizí a tudíž špatné, počínaje krví cizí rasy přes falešnou židovsko-materialistickou [přírodní] vědu. Chtěl to nahradit tím, co bylo „vlastní jejich druhu“ – tj. (indo)germánské. Tato představa se vine jako červená niť Himmlerovými ideologickými snahami a je také jádrem jeho magického obrazu světa.

Ctížádnostivý badatel Ernst Schäfer se tak při svém prvním soukromém setkání s říšským vedoucím SS dozvěděl o jeho hluboké víře v mýtickou pravdu o původu světa, v nebeský původ Árijců a jejich roli vyvolených, jakož i v méněcennost všech ostatních živých bytostí. Pohled na tento bizarní a magický svět Himmlerovy víry ho nadlouho vyděsil.

Nejvlivnějším Himmlerovým poradcem ve věcech árijské esoteriky byl bezpochyby Karl Maria Wiligut (1866 – 1946). Tento bývalý důstojník rakousko-uherské armády byl ale současně největším šarlatánem v kruhu nacionálních (*völkisch*) esoteriků a „jeho činnost hraničila s podvodem“ (Michael Kater).¹² Po odchodu do penze se tento rodilý Vídeňák ve 20. letech pohyboval v rakouských antisemitských a ariosofických kruzích, jak byl „Ordo Novi Templi“ Lanze von Liebenfelse. Wiligut tvrdil, že má jasnovidcké schopnosti a že mu jeho „Erberinnerung“ (zděděné vzpomínky) umožňují nahlédnout do nejstarší, pragermánské éry. Tvrdil také, že je posledním potomkem prastarého královského pokolení Uiligotis z rodu Asa-Uana.

Bývalý důstojník, který se dle svého vlastního prohlášení vyznal v runové magii a heraldice, datoval počátky svých „zděděných vzpomínek“ do doby okolo 280 000 př. n. l., kdy byla Země osídlena obry, trpaslíky a jinými mytologickými bytostmi. Jeho posláním bylo oživit „irministickou církev“. Himmler, který Wiliguta poznal v roce 1933 na zasedání Nordické společnosti, uvěřil v něho i jeho jasnovidcké schopnosti a hodlal ho do budoucna využívat jako pramen informací o dávné minulosti Árijců.

Vedoucí SS brzy povýšil Wiliguta do hodnosti hauptsturmführera SS, udělil mu řádové jméno Weisthor (tedy „moudrý blázen“) a učinil ho vedoucím archivu v Rassen- und Siedlungshauptamt SS (Hlavním rasovém a osidlovacím úřadu SS), kde byl později pověřen „zvláštními úkoly“. Wiligut/Weisthor ještě postoupil do hodnosti brigadenführera SS a dostal kancelář v Osobním štábu říšského vedoucího SS, v bezprostřední Himmlerově blízkosti. Jeho soukromé sídlo se nacházelo ve vile v Dahlemu a šofér ho denně vozil do centrály SS v ulici Prince Albrechta (Prinz-Albrecht Straße). To vše jsou jasné indicie, které ukazují, jak zvláštní a důvěrné postavení Wiligut/Weisthor u Heinricha Himmlera zastával. Wiligut/ zanechal v historii SS hned několik stop. Vymyslel pro Himmlera zvláštní rituály SS, jako například svatební ceremonie nebo oslavy pohanských svátků.

Navrhl také proslulý prsten SS s umrlčí hlavou, který se stal symbolickým a viditelným znakem příslušnosti k řádu a nezničitelné věrnosti SS.

Konečně Himmlera inspiroval při hledání odpovídajícího řádového hradu pro SS a při jeho vybavení. Tento hrad, Wewelsburg, nakonec našli v Himmlerové milovaném kraji, východním Vestfálsku, kraji Arminia a Widukinda, nedaleko od předpokládané polohy Irminsulu (legendárního sloupu starých Sasů) u skalního útvaru Externsteine (staré kultovní místo v pískovcových skalách). Himmler chtěl hrad s trojúhelníkovým půdorysem, stojící nad údolím řeky Alm a pocházející ze 12. století, přestavět v řádové sídlo SS, ve kterém by se měly špičky jeho šlechtického a válečnického řádu duševně vyzbrojit a vyškolit. Není na místě, abychom zde předestřeli kompletní historii Wewelsburgu jako sídla SS. Důležité je pouze to, že se Wiligut/ podílel na úpravách a plánování přestavby hradu jako kultovního místa SS (ohledně poválečné mystifikace Wewelsburgu v rámci údajného spojení nacistů s Tibetem viz kapitola 9).

Wiligut/ vytvořil během šesti let své příslušnosti k SS pro jejího říšského vedoucího několik dokumentů o církevních otázkách, o „irminismu“ nebo o poznatcích získaných pomocí svých „zdeděných vzpomínek“. Mnohé z nich znějí šíleně, například text o „Pánovi světa“ začíná zkomoleným textem tibetské mantry „Ó mani batmé húm!“ – a skutečně šílené jsou. Jiné jsou zato velmi instruktivní, například uvádí programové kroky k „zavedení pravíry“. Ty je třeba „provést ze strany státu“ a patří k nim mj.: „... zrušení všech mužských a ženských klášterů..., zabavení veškerého majetku církví bez rozdílu..., zneškodnění duchovních všech stupňů všemi prostředky, které má stát k dispozici...“. Nejedná se tedy o nic menšího než o křížové tažení proti etablovaným křesťanským církvím.

Himmler označil 17. června 1936 úv excerpt o vývoji lidstva vlastnoruční poznámkou „četl jsem“. Hned na začátku se zde píše: „Pozemský život lidstva... se rozpadá do sedmi období, z nichž čtyři již uplynuly, pátou představuje současné lidstvo a šestou a sedmou budoucí epochy lidstva.“ To je teosofická antropogeneze pěti kořenových ras v nejčistší podobě! Dále zde stojí: „... každá z uplynulých čtyř vývojových epoch byla podle ústně předávaného tajného učení zapříčiněna nesmírnou pozemskou katastrofou. Tou bylo ukončeno splynutí naší Země s hvězdou.“ To je zase původní Hörbigerova glaciální kosmogonie. směšuje teosofii a WEL se svou

„zděděnou vzpomínkou“ na germánský pravěk: „... a Země se vychýlila a děti Asa-Uana odešly z Atta-lantu (!). Sepsaly svou historii a svěřily ji do úschovy svým mudrcům, aby nebyla zapomenuta.“¹³ Tibet, respektive Lhasu pak „Himmlerův Rasputin“, jak ho nazývali někteří současníci, pocítil geomantickým výpočtem, kterým uvedl do zvláštní spirituální souvislosti Severní pól, Vídeň a hlavní město Tibetu. Kromě toho plukovník již dříve opakovaně bájil o tom, že zažil iniciaci v jednom lámaistickém klášteře, a že je proto takříkajíc v duchovním spojení se střechem světa.

Himmler byl potěšen. Ještě během léta 1936 trval na tom, že se jeho chráněncem Ernst Schäfer musí zastavit u Wiliguta/a za účelem duchovní přípravy na svou expedici do Tibetu. Wiligut však poté upadl u Himmlera v nemilost, protože mu zamlčel svůj pobyt v léčebném ústavu pro nervové nemocné z let 1924 až 1927, kde se léčil kvůli parafrenní psychóze (jde o formu paranoidní schizofrenie). Jednalo se o chorobné projevy velikášství a násilnického a excentrického chování. Na jeho hospitalizaci a zbavení svéprávnosti se vydatně podílela jeho ex-manželka. Ostatní vedoucí SS kromě toho stále více kritizovali úroveň Wiligutových znalostí a jeho stále sílící alkoholismus. Wiligut vystoupil z SS v srpnu 1939. Himmler si pak měl údajně dále uchovávat ve svém sejfu jeho insignie SS – prsten, dýku a meč.

U všech těchto modelů, vysvětlujících původ Země a člověka, počínaje „kořenovými rasami“ Blavatské až po Wiligutovu „zděděnou vzpomínku“, hraje průběžně roli Tibet jako fiktivní útočiště a domov přeživších z Atlantidy a Praárijců. Je to však fiktivní Tibet vytvořený západní kryptohistorií a esoterickými vědami. Všechny tyto ingredience pak nalezneme v dějinách nacistické éry, sepsaných po roce 1945.

Himmlerův (okultní) obraz světa byl živěn hlavně třemi prameny: árijským mýtem německé romantiky, theosofickou rasovou teorií a učením o světovém ledu. To vše bylo ještě obohaceno o antisemitismus, který byl té době vlastní, a o vysloveně nepřátelský postoj ke křesťanství.

Architekt holocaustu a pedantický účetní hrůzy je stejnou osobou, která propagovala učení o světovém ledu, která se považovala za reinkarnaci císaře Jindřicha I., za hledače Svatého grálu i za zakladatele řádu; osobou, která podporovala zakládání bylinářských zahrádek v koncentračních táborech a biologicky-dynamického zemědělství a která věřila v astrologické konstelace a oblíbila si okultní teorie. Iracionalita, banalita a krutost se u této

osobnosti mísí způsobem, který nás irituje i dnes. Himmlerův životopisec Peter Longerich to shrnul takto:

„Pro Himmlerův obraz světa bylo středobodem znovuzkříšení protikřesťanského, germánského světa, který měl být pomocí mýtů o Atlantidě a o Tibetu propojen s dávno zaniklými vysokými kulturami a prostřednictvím Učení o světovém ledu a astrologie pak i s historií vesmíru. Stejně jako se Himmler domníval, že může pomocí svého poradce a vniknout bezprostředně do světa germánských předků, tak také věřil, že se bude moci ‚znovu zrodit‘ v proudu vlastní krve – jeho obraz světa měl tedy veskrze perspektivu věčnosti.“¹⁴

Kapitola druhá

MLADÁ LÉTA *Život jako lovecká výprava*

Ernst Schäfer podle vlastního vyjádření střílel už od útlého věku dětskou puškou na prchající krysy v otcově sklepě na brambory. V jeho pokoji se brzy vršila terária a akvária. Pak začal provádět na domácích myších pokusy týkající se dědičnosti. Uřezával jim ocasy, aby viděl, jestli se tato manipulace znovu projeví v následující generaci. Schäferova láska k přírodě a zvířatům byla od počátku něčím více než pozorováním a zkoumáním, byla především lovem.

Ernst Schäfer se narodil 14. března 1910 a vyrůstal v durynském Waltershausenu. Jeho otec Albert tam zastával vedoucí postavení v továrně na gumové zboží „Gummiwerke Titan B. Pollack“. Byl vyučený obchodník a doufal, že obchodní vědy bude studovat i jeho druhorozený syn (z těch čtyř synů, které měl s Margaretou, roz. Imdahlovou). Ernst Schäfer však snil o dráze polárního badatele a toulal se svými přáteli raději blízkým Durynským lesem.

Jeho rodiče se snažili, aby dohnal své zanedbané školní vzdělání, a poslali ho proto na Heidelberské Pedagogium (výchovné zařízení pro chlapce). V tamním internátě však byla největší vášeň Ernsta Schäfera spíše posílena než potlačena: ředitel školy si patnáctiletého hochy vybral za svého pomocníka při lovu na srnčí zvěř v Odenwaldu. Pověřil ho nočními hlídkami až do té doby, než bude moci sám používat pušku. Schäfer byl zvědavým adeptem. Jeho lovecká vášeň nebo spíše posedlost zůstala po celou dobu jeho života určující konstantou. Ještě při svém jediném televizním vy-

stoupení v poválečném Německu v jednom z prvních dílů seriálu Terra X, vysílaném ZDF (plným názvem Zweites Deutsches Fernsehen – Druhá německá televize) v roce 1988 seděl „expert na Tibet“ v zeleném loveckém obleku u zdi svého obývacího pokoje ověšené loveckými trofejemi. To už bylo dlouholetému přispěvateli do odborných loveckých časopisů *Wild und Hund* nebo *Die Pirsch* sedmdesát devět let.

Muselo to být přibližně v době jeho nástupu na heidelberskou soukromou školu v polovině 20. let, kdy u rodinného stolu došlo k setkání, které bylo pro Ernsta Schäfera osudové. Tehdy byl u nich na návštěvě obchodní přítel jeho otce, ředitel továrny koncernu IG Farben v Merseburku. Tam tehdy intenzivně hledali náhradu přírodního kaučuku, která byla brzy známá pod názvem „buna“. Mluvílo se přitom také o nejnovější tibetské expedici Wilhelma Filchnera, geofyzika, který byl od své výpravy do Antarktidy v roce 1912 velmi populární v celém Německu jako cestovatel a badatel. Jeho výpravy byly finančně podporovány koncernem IG Farben. Tehdy osmačtyřicetiletý Filchner byl uprostřed příprav na svou druhou expozici do Tibetu. Mladý Schäfer napjatě poslouchal, protože Tibet pro něho reprezentoval tajemství a dobrodružství. Filchner plánoval provést kartografická měření a měření zemského magnetismu v dosud neznámém terénu tibetské náhorní plošiny. Zamýšlel napojit „evropsko-západoasijskou síť měřících stanic zemského magnetismu na čínskou síť a tu zase na indickou“. ¹⁵ To znamenalo procestovat ohromné, skoro neobývané oblasti a projet několik tisíc kilometrů na hřbetu jaků, velbloudů nebo koní, a to v politicky nanejvýš nejisté krajině. Ten podnik se mu podařil jen s vypětím všech sil, trval více než tři roky, přičemž Filchner byl mezitím prohlášen za mrtvého.

Takto vyprávění o výzkumných výpravách do odlehlých oblastí světa, prožitých dobrodružstvích, prodělaných útrapách, tajemné exotice a nakonec i o badatelské slávě podnítila už mnohokrát předtím pubertální fantazie četných chlapců a přiměla je nevšednímu vzepětí sil. Výjimkou nebyl ani Ernst Schäfer. Právě on měl dostat už o několik let později příležitost své sny uskutečnit, i když za to později zaplatil vysokou cenu.

Nečekaná příležitost

Po složení maturity v roce 1929 se Schäfer zapsal na univerzitu v Göttingenu. Studoval tam především zoologii a botaniku, vedle toho však také zeměpis a geologii. Jedním z jeho profesorů byl ornitolog Hugo Weigold, průkopník ochrany přírody, zakladatel stanice pro pozorování ptáků na ostrově Helgoland a od roku 1924 také ředitel přírodovědného oddělení provinciálního muzea v Hannoveru, kde si Ernst Schäfer přivydělával během svých semestrálních prázdnin. A tam mu také – a to bylo pro něho důležité – Weigold vyprávěl, že jako mladý muž procestoval s expedicí Walthera Stötznera tibetsko-čínské pohraniční oblasti. Stötzner byl původně architektem, upsal se však geografii a etnografii a stal se známým díky svým několika výzkumným cestám do Asie.

Hugo Weigold doprovázel Stötznera v roce 1911 po horských oblastech provincie Sečuán. Vedle ornitologa Weigolda se výpravy zúčastnili ještě geodet, entomolog, botanik, geograf a etnolog. V tomto interdisciplinárním podniku z roku 1911 je nutno vidět zárodek Schäferem stále opakovaného požadavku týkajícího se zcela nového komplexního, respektive „holistického“ pojetí výzkumných expedic a metody výzkumu v terénu, který byl do té doby údajně zanedbáván a byl prvně realizován až Schäferem v letech 1938/39.

Ornitolog Weigold během této výpravy objevil a klasifikoval tucty nových ptáčích druhů, budoucího zoologa Schäfera však zvláště fascinovalo jiné vyprávění. Stötznerova výprava se totiž pohybovala v neschůdné oblasti, kde žil pověstmi opředený bambusový medvěd. Jednoho dne přináší místní lovec do tábora tři kůže, aby je tam prodal.

„Naše radost neznala hranic, neboť neexistuje jiné tak vzácné zvíře. Oko Evropana ho ještě nikdy nespátřilo živé. Na celé velké zemi není žádný jiný kraj, kde by se dalo toto pověstmi opředené zvíře najít. Žije jako pozůstatek prehistorické doby pouze v těchto vzdálených, neschůdných, osamělých vysokohorských Alpách. Již po tisíciletí je jeho posledním útočištěm pár horských vrcholů a neproniknutelný bambusový les, dvakrát vyšší než člověk a rostoucí na strmých svazích, na kterých ho člověk, který jinak zabíjí vše co vidí, nedokáže pronásledovat.“¹⁶

O několik dnů později se jeho skupině jako prvním bělochům podaří zahlédnout dva živé bambusové medvědy, *Alluropoda melanoleuca*, černo-bílé barvy, dnes známé jako panda velká. Ti se později stali celosvětově známým symbolem ochrany přírody a zvířecích druhů. Když Hugo Weigold vyprávěl svému studentovi Schäferovi o „bájném zvířeti žijícím v ve vysokohorských lesích Číny“, závod bílých lovců velkých zvířat v lovu na exotický předmět jejich touhy již začal. V roce 1928, kdy se Ernst Schäfer ještě připravoval na maturitu, složili dva Američané ve volné přírodě první pandu.

Těmito úspěšnými lovci byli Theodor a Kermit Roosveltovi, nejstarší synové prezidenta Spojených států Theodora „Teddyho“ Roosevelta. Oba cestovali z pověření slavného Field Museum of Natural History v Chicagu. Úspěch obou bratrů vzbudil žádostivost i u dalších institucí, například u rovněž renomované Academy of Natural Sciences ve Filadelfii. Tam pracoval jako dočasný kurátor Brooke Dolan II., pocházející z movité průmyslnické rodiny. Studium zoologie v Princetonu a Harvardu považoval excentricky založený Dolan za málo uspokojující. Podobně jako Schäfer toužil po loveckých dobrodružstvích a výzkumných cestách mimo laboratoř a posluchárnu.

Dolan byl finančně nezávislý a nabídl proto Akademii, že uspořádá expedici do oblasti výskytu pandy, kterou bude organizovat i financovat. Rychle se domluvili. Dolan pak kontaktoval Hugo Weigolda v Hannoveru, který byl znám jako zkušený zoolog a znalec hor. Ten pak doporučil jako dalšího člena doprovodu ctížádostivého studenta a výborného střelce Schäfera. Zde se setkaly dvě spřízněné duše, jen o dva roky starší Dolan říkal Schäferovi „chlapeček“ a ten zase oslovoval Američana „Brooky“. Dolan najal ještě kameramana Ottu Gniesera a etnologa Gordona T. Bowlese.

Expedice opustila 13. ledna 1931 Berlín a odjela Transsibiřskou magistrálou na východ. Přes Moskvu a Sibiř dosáhla pětičlenná skupina po dvou týdnech Peking. Pak se vydali parníkem proti proudu řeky Jang-c'-ťiang přes Šanghaj západním směrem.

V provinčním městě Tatsienlu (dnešním Kangdingu), po dlouhou dobu důležitém pohraničním středisku mezi Tibetem a Čínou, byt' od něj byly Peking i Lhasa vzdáleny tisíce kilometrů, se jejich cesty rozdělily. Etnolog Bowles začal s pomocí kameramana Gniesera zkoumat směs národů v tomto pohraničním kraji, zatímco se tři zoologové vydali dále na západ, do pohoří obývaného pandou, předhůří tibetské vysokohorské plošiny, a do oblastí ovládaných lokálními vůdci a kmenovými knížaty zakládajícími si na své nezávislosti. Schäfer se brzy vydal na lov. Týden po týdnu s pomocí domorodých průvodců pročešává neschůdné horské svahy, často hustě porostlé lesem, střílí malá i velká divoká zvířata, gorala, seraua, takina, ale také sviště, lišky, zajíce, jeleny, medvědy, divoká prasata, jezevce a vlky. V polovině května 1931 pak se svým průvodcem táboří po několik dnů v bambusové houštině, pandím revíru. Plaší medvědi však stále znovu unikají svým pronásledovatelům, Štvanice je únavná a náladový Schäfer začíná být podrážděný. Krátce před ukončením lovecké výpravy objevují pandu, která nic netuší a pochutnává si na bambusu.

„Nyní jde o všechno ... Vzdálenost je 400 m a větší přiblížení už nemá smysl..., to znamená jednat a především zachovat klidné nervy. Seberu se a hledám vhodnou polohu... a čekám, až se mi trup medvěda objeví v hledáčku dalekohledu. Moje muška hledá a nalézá, už jsem odjistil pušku. To vše potichu, zcela potichu. Zadržuji dech. Peng – svahy hor vrhají zpět ozvěnu výstřelu. Medvěd padá, zase se zvedá a visí nad srázem. Nyní je třeba jednat rychle, jak to jen snese hlaveň pušky, protože zraněný medvěd je pro nás jinak ztracený. Pouze mrtvý medvěd bude náš. A tak střílím a posílám mu naproti ještě šest dalších kulek, a medvěd padá mrtev. Hlaveň pušky je úplně horká, srdce mi divoce tluče, ale pak se napětí náhle uvolňuje.“¹⁷

Podle Ernsta Schäfera odkládá lovec v rozhodujícím okamžiku veškerý civilizační náter a řídí se pouze svým instinktem, stejně jako jeho zvířecí

obět, se kterou se ztotožňuje. O této vražedné magii lovu fabuluje tak výmluvně a s takovým osobním zaujetím, že to zní jako vyznání vášně, která ho zcela stravuje. Na jedné fotografii v Schäferově cestovní zprávě je vidět sedícího vousatého lovce, který drží zápasnickým chvatem hlavu mrtvé pandy a pohlíží jí do vyhaslých očí. V druhé ruce má mrtvého bažanta. Jednadvacetiletý lovec velké zvěře nyní každopádně uvěřil tomu, že složil „zkoušku ohněm“ své badatelské dráhy. Hlavní cíl expedice byl složením pandy splněn. Po devíti měsících opustili Čínu a odjeli domů. Vedle pandy expedice získala ještě několik set kůží savců a okolo 900 ptačích kožek. Schäfer a Weigold nyní cestují přes Barmu do Indie, ostatní účastníci se vydali zpět přes Šanghajský přístav. Weigold a Schäfer vstoupili 13. ledna 1932 na indické území. Díky velkorysým darům byla ve Filadelfském muzeu vytvořena celá scéna s pandou a takinem zobrazující i místo jejich výskytu. Pro Ernsta Schäfera bylo po této cestě absolutně jisté jen jedno: Tibet, jehož nejbližší hranice se právě krátce dotknul, se pro něho stal vytouženou zemí, projekční plochou všech jeho fantazií, chlapským snem o nomádské svobodě a hrdinské samotě.

Schäferova touha po divočině, která se projevila tak záhy, byla živena především jeho silným pocitem znechucení, ne-li přímo zhnusení civilizací. Bylo tomu tak, jak napsal na konci své zprávy o první expedici: „Zahnu ostře za roh, kde kvete velká orchidej, a pak nevěřím svým očím – stojí tam automobil! Málokdy jsem pocítil nenávisť, ale tento automobil jsem nenáviděl více než co jiného na zemi. Jako ochromen se opřu do měkkých polštářů, je to jako únos. Pryč je Nirvána, pryč je prales, který zná jen boj. Má nenávisť však nezmizela.“

Mladého studenta zoologie a jeho cesty do Tibetu si povšiml přinejmenším regionální tisk. Hannoverský deník *Hannoversche Tageblatt* prohlásil jednoduše všechny účastníky výpravy za místní občany a uvedl titulky „Hannoverané bádají v Tibetu – Mezi džunglí a velehorami – Ohrožení čínskými bandami!“

První nastavení výhybek

Na jaře 1932 byl badatel Schäfer zpátky doma u svého psacího stolu v Göttingenu a musel se opět věnovat banálnímu studiu zoologie, profánnímu a nudnému. Bylo nutné brzy ukončit studia a pak úspěšně odpromovat. Brzy nato již počítal tisíce srnčích chlupů, štípal je po délce, měřil je a analyzoval. Tohle měla být zoologie? Podle jeho názoru v žádném případě. Nazýval to opovržlivě „otrockou prací“. Trochu změny mu přineslo sepisování zážitků z Číny a Tibetu. Schäferova první kniha *Hory, Buddhové a medvědi* (Berge, Buddhas und Bären) vychází na podzim roku 1933. Většinu jejích stran zaplnilo rozvláčné líčení loveckých zážitků, ale již sama exotika dalekých krajů postačila k tomu, aby se kniha dobře podávala. Schäferovo jméno se stává známým a on poprvé vystupuje na veřejnosti se svými přednáškami. Na začátku svého díla píše jako věnování následující slova:

„Tato kniha budiž věnována mým kamarádům a každému pravému německému chlapci, ve kterém ještě žije stará činorodost a touha po cestování. Kéž by roztáhli svá křídla a zajistili nám znovu kolonie, uplatnění ve světě a místo na slunci.“

To je zcela nový jazyk, heroický a militantní. Je to styl odpovídající své době a Ernst Schäfer jde s dobou od samého počátku. Zatímco ještě lovil pandy a prodíral se indickou džunglí, proběhly v Německu hluboké změny. První demokratický experiment na německé půdě ztroskotal. Výmarská republika zahynula v důsledku rychle se šířící bludné představy, podle níž

by silný muž dokázal napravit situaci lépe než parlament a politické strany. Když vychází Schäferova kniha, jsou Adolf Hitler a jeho NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana) již devět měsíců u moci. Dne 1. listopadu 1933 vstupuje třiatřicetiletý student Ernst Schäfer v Göttingenu do ochranných oddílů Heinricha Himmlera jako čekatel 51. standarty SS.

O tři měsíce později je z něho už esesman, což je nejnižší služební stupeň SS. Americkým vyšetřovatelům bude později tvrdit, že byl jen čekatelem, nikoliv příslušníkem SS, a že tehdy všechny studenty „měli k tomu, aby se stali členy SA nebo SS“. To se prostě tenkrát tak dělalo, když se člověk chtěl něčím stát. Uběhnou ještě tři roky, než si říšský vedoucí SS zavolá esesmana a badatele o Tibetu Schäfera, aby mu učinil nabídku, která se neodmítá. Během téhož podzimu 1933 zřídil Heinrich Himmler jako šéf Politické policie v Bavorsku první internační tábor pro protivníky režimu – Dachau – a odpovědnost za jeho vedení svěřil svým ochranným oddílům. Tento tábor se pak stává vzorem a příkladem pro zřízení systému koncentračních táborů v nacistickém státě.

Ernst Schäfer však obdržel 18. ledna 1934 nečekanou a překvapující zprávu, telegram od Brookyho: „Plánuji pro Academy of Natural Sciences ve Filadelfii novou velkou expedici do Tibetu. Pojedeš s námi?“ Expedice měla tentokrát proniknout až do vlastního Tibetu, přesněji řečeno na Tibetskou plošinu, do východního Čangthangu, do pramenné oblasti řeky Jang-c’-ťiang. Bílí cizinci tuto krajinu ještě nikdy neprocestovali. Dolana především zajímal podrobnější průzkum tehdy ještě neznámého zvířecího světa na náhorní plošině – divoký jak, tibetští medvědi hnědí, tibetská gazela (čiru) a kiang nebo také himálajská modrá ovce. Výzkum měl trvat dva roky, rámcové politické podmínky však byly všechno jiné než povzbuzující: čínská občanská válka mezi komunisty a čínskou nacionalistickou vládou Kuomintangu v Nan-ťingu se přiostrčila, mnohé kraje utrpěly boji, k tomu ještě obsadilo Japonsko celé Mandžusko a hrozilo, že zabere i další části čínského teritoria.

Nebyli to pouze Schäferovi profesoři, kdo ho důrazně odrazoval od dalšího přerušení vědecké dráhy kvůli vědecky víceméně pochybnému a navíc nanejvýše riskantnímu podniku. Také rodiče a přátelé Schäfera prosili, aby se držel od Brookovy expedice dál. Brook se totiž v americkém bulvárním tisku právě postaral o svou negativní popularitu alkoholickým výstřelky

a po nich následujícími záchvaty destrukce. Toto jeho nestavovské chování bylo možné jedním z důvodů pro jeho záměr odjet rychle na daleký východ. Jako v prvním případě byl Dolan jediným finančníkem expedice a akademie ve Filadelfii představovala jediného uživatele eventuálních přírodovědeckých přínosů.

Schäferovo touha proniknout na východotibetskou náhorní plošinu však byla silnější než všechny varování a rady. Přislíbil Dolanovi svou účast, postaral se o vědecké přístroje a vybavení pro preparaci trofejí, stejně jako o zbraně a munici. Potom napsal několik dopisů. Ernst Schäfer měl totiž neomylný čich pro to, na jakou strunu má u koho zahrát. Nejprve požádal kulturní oddělení ministerstva zahraničí o pomoc u německého zahraničního zastupitelstva v Číně. Poté tento čerstvě přijatý esesman požádal o podporu i vedení Ochranných oddílů v Berlíně.

Přesto, že se jednalo o expedici financovanou a vedenou Američany, převážil u vedení SS efekt vytvoření pozitivního image v případě, že se tohoto podniku zúčastní jeden z nich. Göttingenská standarta SS proto promptně zformulovala doporučující dopis pro ministerstvo zahraničí:

„Schäferovým nejvyšším cílem není jen prospět německé vědě jako badatel, ale také sloužit novému Německu ve všech státech, které navštíví během této dvouleté cesty, a to s celým svým nasazením, slovy i činy. Schäfer prosí o vyrozumění nejvyššího vedení SS a o blahovolnou podporu vlády pro tento projekt a pro své další výzkumy.“¹⁸

Návnada byla nastražena. Brzy o něm měli slyšet znovu.

Zpět do „vytoužené země“

Schäfer opustil Německo 5. dubna 1934. Jeho cílem byla Šanghaj, kde se setkal s Brookym a jeho manželkou Emily. Dolan najal vedle Schäfera na tuto expedici ještě amerického misionáře Mariona Duncana, člověka znalého země i jazyků. V polovině července se nalodili na říční parník *Ichang* plující na západ. Schäfer si se svou typickou dikcí poznamenává:

„... i my jsme si žili v Šanghaji přepychově, ale uvnitř nás hlodalo něco jiného: touha po divočině a nespoutané přírodě, po ohromném zážitku, jaký dokáže badateli nabídnout jen samota.“¹⁹

Toho všeho se mu během následujících 18 měsíců dostalo v bohaté míře. Expedici trápily nemoci, nedostatek financí, loupežná přepadení a místní mocichtiví vojenští náčelníci. Tým se nakonec rozpadl, když jej v odlehlém městečku Jyekundo (Jushu) opustil Brooke Dolan, aby přivezl peníze a proviant z hlavního města provincie Si-ningu. Schäfer zůstal po několik měsíců za velmi tísnivých podmínek odkázán sám na sebe a na své schopnosti. Přesto se mu však podařilo proniknout s malým domorodým týmem daleko do neznámých oblastí Chang Tangu a prozkoumat pramennou oblast Jang-c'-ťiangy. Je asi zbytečné se zvláště zmiňovat o tom, že i zde často zamířil svou pušku na vzácnou velkou zvěř Chang Tangu, na divokého jaka a tibetského medvěda. Schäfer při této expedici objevil variantu tibetské modré ovce, dosud neznámou zoologické vědě. V odborném světě bylo dlouho sporné, jestli

se u této izolovaně žijící populace jedná o samostatný poddruh, a k jeho uznání došlo až v roce 1978. Na počest svému objeviteli tehdy ovce obdržela taxonomické označení *Pseudovis nayur schaeferi*. V bednách expedice, které byly naloděny a odeslány do Filadelfie, se nacházelo 350 exemplářů savců, vedle toho ještě malé nálezy jako lebky, paroží a 2 500 ptačích kožek s péry, stejně jako 2 500 měkkýšů. Z vědecké stránky byl tento podnik úspěšný.

Když Schäfer po svém návratu do Jyekunda zjistil, že nedorazila žádná pomoc, ba ani peníze, ani potraviny, a po jeho duchovním bratru a příteli Brookovi Dolanovi nezůstala kromě několik měsíců starých dopisů ani stopa, velmi ho to ranilo a cítil se oklamáný. Přesto se mu však nakonec podařilo se s expedičními zavazadly nalodit a odplout do Šanghaje. Dolan, který po ztroskotání své mise do Si-ningu onemocněl a poté odjel do Šanghaje, protože neviděl žádné jiné východisko, mu nyní přijel naproti. Při jejich setkání poblíž městečka Dochen Schäfer hrozil s kanystrem benzínu v ruce, že spálí výsledky expedice, pokud se mu Dolan ihned neomluví. Ten se s ním přel, uváděl různé argumenty a snažil se vysvětlit své chování: „... kdybych se byl vrátil, byl bych ti jen na obtíž. Já jsem byl přece vždy jen vývěsním štítem a věděl jsem, že ty to dokážeš sám!“

Nabízí Schäferovi, že mu odstoupí třetinu sbírek a zve ho, aby s ním odjel do Filadelfie k Dolanově rodině. Smířili se sice podáním ruky a rozhodli se společně dokončit expedici, ale trhlínu v jejich přátelství již nebylo možno spravít. Schäfer nedokázal po celý život pochopit Dolanovy soukromé důvody, které ho přiměly, aby ho zanechal samotného v Jyekundu. Ještě o několik desetiletí později píše o své hluboké nedůvěře k „yankeeství“, kterou měl od té doby nesmazatelně zafixovanou.²⁰

Nebyl to jen radikální nacismus vládnoucí nyní v Německu, ale také toto trpké zklamání americkým přítelem, co přivedlo Schäfera k tomu, aby nyní stále častěji hovořil o „čistě německé expedici do Tibetu“. Schäfer píše o „Druhé Brook Dolanově expedici“ dvousvazkovou cestovní zprávu *Neznámý Tibet* (Unbekanntes Tibet) a *Střecha světa* (Dach der Welt). V předmluvě nenechává Schäfer nikoho na pochybách o tom, jaké jsou nyní jeho priority:

„Následkem všeobecného povznešení v důsledku národní revoluce v Německu zažívá naše bádání nový rozmach, a to nejen jako čistá věda, ale

také svým novým zaměřením: vedle péče o vědecké cíle to znamená učinit vědu nositelkou jadrné německé mužnosti. My badatelé tak nechceme být pouze propagátory objektivních vědeckých poznatků, ale také vojáky bojujícími cílevědomě za německého ducha.“²¹

Počátkem listopadu 1935 dorazil Ernst Schäfer spolu se svou kořistí z expedice, vážící několik tun, zpátky do Šanghaje. Po 18 měsících strávených v horské divočině západní Číny, pod širým nebem a za primitivních podmínek se cítil stresován omezeným prostorem, hlasitostí a brutalitou milionové kosmopolitní metropole. Schäfer se stal rychle společenskou atrakcí. V německé a britské kolonii si ho podávali z ruky do ruky, byl vítaným hostem na společenských setkáních a oblíbeným přednášejícím. On sám si svými příštími kroky ještě nebyl úplně jistý. Jaké možnosti se mu nabízely v Německu? V „Novém Německu“ nacistické diktatury, se kterou se již ochotně sblížil? Na německou půdu nevstoupil již skoro dva roky, a neměl proto možnost se něco dozvědět o tamním posledním politickém vývoji.

V těchto dnech ho pozval na čaj německý generální konzul v Šanghaji, plukovník Hermann Kriebel. Kriebel, nacista od první minuty, naplánoval vojenskou stránku Hitlerova puče z roku 1923 a ten si pak společně s Hitlerem odseděl v pevnostním vězení Landsberg. Nyní dospěl k přesvědčení, že Schäfer je „jedním z mužů, kteří jsou tesáni ze stejného dřeva jako velcí němečtí badatelé!“, a bez okolků mu nabídl, že mu pomůže a napíše mu doporučující dopisy pro „vedoucí osobnosti“ v Německu. Schäfer s poděkováním přijal. Kriebel pak počátkem ledna 1936 napsal několik dopisů, například Německé badatelské společnosti (Deutsche Forschungsgesellschaft, do roku 1935 známé jako Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft) a kulturně politickému oddělení ministerstva zahraničí. Kriebel jim sdělil, že žádá o finanční a ideální podporu pro slibného mladého badatele vyznávajícího správné zásady. Měli by také měli uvážit, že by Schäfer jinak mohl vstoupit do služeb Američanů nebo dokonce Číňanů. „Není však vůbec nutné tohoto muže ztratit. Jeho nejužší přáním Němce je vést do Tibetu německou expedici, která by podle jeho přesvědčení slibovala nesmírný přínos ve formě vědeckých poznatků.“ Kriebel píše s nadšením, že již existuje Schäferův plán na sestavení „mužstva složeného z mladých

německých vědců“. Schäfer tyto prosebné dopisy generálního konzula ještě podepřel dopisem svému známému SS-Gruppenführerovi Augustovi Heißmeyerovi, který byl tenkrát šéfem SS-Hauptamtu (Hlavního úřadu SS). Mnohohlavně a často na samé hranici trapného vychloubání zde líčí důvěrným tónem průběh expedice a svou výjimečnou roli při ní.

Dává jim přitom na uvážení, že mu Američané nezávazně nabídli místo v New Yorku a ve Filadelfii a že totéž učinili i Číňané v Nan-ťingu. Přirozeně by raději pracoval pro svou vlast – argumentuje zde mj. svými částečnými právy na výsledky expedice, svými publikacemi a svou fotografickou a filmovou kořistí. Před zahájením jednání s Academy of Natural Sciences proto potřebuje vědět, „jak dalece bude při jednání s Američany krytý přidělením finanční podpory v Německu“. Pak by také přirozeně doufal v „nebyrokratické řešení“ ukončení svého vědeckého studia, rozuměj získání doktorského titulu bez zkoušek.

Zatímco v Berlíně na různých místech četli a posuzovali Kriebelovy a Schäferovy dopisy, nastoupili Brook a Emily Dolanovi společně s Ernstem Schäferem 6. ledna 1936 na loď *Empress of Asia* společnosti Canadian Pacific Line, aby se vydali přes oceán do Vancouveru. V Německu se postaral o správnou náladu nacistický tisk. Schäfera oslavoval stranický plátek *Völkischer Beobachter* stejně jako jako oficiální tiskový orgán SS *Das Schwarze Korps*. Stálo v nich: „Německá energie dobývá svět“ a „Schäfer, bojující badatel“. Výhybky již byly nastaveny. Brzy se stalo politickou záležitostí udržet mladého, pětadvacetiletého badatele, stále ještě studenta, v Německu a neztratit ho jeho odchodem do zahraničí.